

DET DANSKE REGGIO EMILIA NETVÆRKS NYHEDSBREV

REFLEKSIONER

nr. 22

Bæredygtige børn-børn og bæredygtighed

Side 6

Vikingerne kommer Vikingetogtet

Side 16

Børn og vand – et forskningsprojekt i vuggestuen

Side 24

REFLEKSIONER NR. 22

Det gennemgående tema i dette nummer af ReFleksioner handler i høj grad om børn, der gerne vil tage ansvar for det samfund der omgiver dem, og at pædagogers nysgerrighed skaber nysgerrige børn.

I artiklen beskriver **Renee Sidney** hvorledes det anderledes tilbud børnene mødte i skolens Mini-ReMida, gav hende et andet syn på det børn kan.

**Mødet med
ReMida**

Side 4

Ingvar Cronhammers kunstværk "Red Falls" blev i 2011 belyst med nogle af de ca. 16.000 billeder af børn mellem 0-16 år i Randers. Andre blev sat på et banner på Kulturhusets facade.

Af **Mynte, Mille, Virtus, Karin, Kurt**, m.fl. samt **Rita Willum, Signe Schmidt** og **Karin Eskesen**.

I artiklen har især børn fået ordet. De bliver hørt, set og har synspunkter på mange af de overvejelser de gør sig. Det er desuden fortællinger om bæredygtige børn, der reflekterer og både kan og vil, når de får muligheder.

**Bæredygtige
børn-børn og
bæredygtighed**

Side 6

**Vikingerne
kommer
vikingetogtet**

Side 15

4 b. på Hunderupskolen i Odense har i historieundervisningen beskæftiget sig med Vikingerne. Undervejs har jeg fra underviserne **Tue Olsson** og **Bente Karkov**, hørt meget om børnenes engagement i temaet. Børnene har undervejs bygget vikingskibe, skrevet historier om vikingefærd og lavet tegneserier. Deres sproglige formåen er imponerende. De kan skrive historier der fænger. Og som jeg ser det, har sammenhængen med brugen af ReMida materialerne sat sine spor i børnenes fortællinger og tegneserier. Viden, kreativitet, samarbejde, fantasi og tid til at bruge både hoveder og hænder samt indgå i et socialt fællesskab har inspireret børnenes fortællinger.

Zennie Lyderik beretter i artiklen om, hvordan og hvorfor hun og kolleger i vuggestuen ønskede finde ud, hvad børnene var optagede af at undersøge med fokus på børnenes ressourcer. Zennie skriver: "Ved evalueringen af vandprojektet fandt vi, at vi havde opdaget en masse nyt omkring børnegruppen." Det er rigtig godt at læse om nysgerrige voksne der opdager, at de kan skabe muligheder for, at støtte børnene udvikling, gennem egen nysgerrighed. Forskning i hverdagslivet er givende for både børn og pædagoger.

**Børn og vand- et
forskningsprojekt
i vuggestuen**

Side 21

Mødet med ReMida

Af Renee Sidney, skolepædagog på Glamsbjergskolen

Glamsbjergskolen er den lokale folkeskole i Glamsbjerg. Skolen har etableret et mini-ReMida, og er optaget af at give skolens elever mulighed for at udvikle deres kreative sider, være innovative, tænke og handle miljøbevidst.

Da jeg første gang trådte ind i ReMida, så jeg det som et rum fyldt med dimser og dutter. Jeg var ikke helt sikker på, hvad jeg syntes om det. Umiddelbart tænkte jeg, at børnene ville kreere en masse ting, som ville ende i skraldespanden bagefter. Næste gang jeg skulle undervise i ReMida, havde jeg en o. klasse med, og de havde heller ikke mange erfaringer med ReMida. Men, hvor jeg så dimser og dutter, så børnene muligheder og potentialer. Børnene begyndte at tegne deres projekter og hurtigt blev rummet fyldt med børn, der var fordybet i hver deres proces. Det var her jeg første gang så, at ReMida giver plads til, at børnene kan udnytte deres potentiale.

Malaguzzi sagde engang: "Stand aside for a while and leave room for learning, observe carefully what children do, and then, if you have understood well, perhaps teaching will be different from before."

ReMida er mere end bare dimser og dutter. Efterhånden som jeg blev mere erfaren med ReMida, begyndte jeg også at have flere børn med, det var et sted hvor både børnene og jeg blev udfordret, men alle sammen på hver vores måde.

Jeg har en elev, der har svært ved at udtrykke sig, uanset om det er at skulle tegne eller skrive. I ReMida ser jeg et helt andet barn. Jeg ser et barn, der glæder sig over det, han selv præsterer. Han finder alle de ting frem, som han gerne vil bruge. Det hele ligger i bunker foran ham. For nogle vil det måske synes som et stort rod, men for ham giver det mening. Jeg kan spørge ind til hver eneste lille ting, og hver ting vil have sin egen funktion. Der er

ikke noget af det, som er valgt tilfældigt. Han kan fortælle mig de mest fantastiske historier, om de objekter han er ved at kreere inde i hovedet. Jeg har aldrig oplevet, at han er kommet fra ReMida med et færdigt produkt, men hele processen er så vigtig for ham. Han fortæller og fortæller, og jeg kan mærke en dreng der er så fordybet i det han sidder

På Glamsbjergskolen kan vi få nogle rigtig store vandpytter ude på legepladsen. Børnene fik den idé, at lave skibe, som kunne sejle i de store vandpytter. Her har en dreng bygget en tømmerflåde, som skulle have et flag, så de store skibe kunne få øje på den ude i det store farvand.

og laver. Det er i ReMida, at han har muligheden for at udtrykke sig, på en måde han mestrer, og hvor jeg kan spørge ind til hans tanker og ideer, og vi får skabt et fælles tredje gennem hans proces. I undervisningen er han en dreng vi har svært ved at nå ind til og få skabt en god relation til, men i ReMida ser jeg en hel anden dreng, der er så engageret i det han laver, fordi det giver mening for ham.

ReMida stiller ikke et overordnet krav til det mål, børnene skal komme frem til. Det er det enkelte barn, der selv vælger målet for det de laver. Overalt i ReMida ser jeg børn, der arbejder med hver deres udvikling. De oplever og lære, og gennem hele deres proces, bliver de hele tiden klogere på det de laver. De stiller nysgerrige og undrende spørgsmål til hinanden og sig selv. Undervejs i processen støder børnene på udfordringer, og hvor de før så det som en trussel, der skulle overstås, oplever jeg i højere grad, at børnene ser det som en udfordring, de er klar til at tage op og finde ud af at løse.

ReMida fascinerer mig især, fordi jeg oplever, at jeg kan lære mindst lige så meget af børnene, som de kan lære af mig. Børn ser og oplever verden som en kæmpe legeplads, det er noget jeg tit oplever, at vi voksne glemmer.

Når jeg spørger børnene om de kan lide ReMida, så får jeg samme svar fra alle, et stort JA! Børnene nævner især ting som: "Man kan være kreativ på en måde, som man ikke kan derhjemme." Et barn fra 1. klasse sagde til mig: "Jeg har

Pigerne her er i færd med et større projekt. De opdagede en kasse fyldt med forskellige flotte stofstykker, som de til en start fandt ud af kunne være flot som gulvtæppe og tapet i et dukkehus. Stofstykkerne kunne også bruges som tøj til dukkerne, græsplæne, dug, lampeskærme, der var faktisk ikke en eneste ting i huset, som ikke blev pyntet med sirligt udklippet stykker stof.

ReMida Center Odense

altid ønsket mig en Lamborghini, og her i ReMida kan jeg bygge en." En pige fra o. klasse sagde til mig en dag, at i ReMida følte hun, at hun fik lov til at bruge sin fantasi, og hun kunne skabe en hel fantasiverden ud af de ting, som hun havde. En dreng var ved at bygge en tryllehat, han udbrød midt i sit projekt: "Det er sjovt at se, når det man tænker, bliver virkeligt".

Børn har alle disse vidunderlige tanker og fantasier om, hvordan verden kan se ud. I ReMida får de lov til at gøre dem til virkelighed, mens de lære igenem hele processen. De udforsker og udfordrer, og jeg elsker at være med gennem hvert eneste skridt de tager i deres udvikling.

Her er en pige fra 1. klasse i gang med at bygge en krukke til sin storesøster. Pigen ville gerne lave noget, som hendes storesøster kunne bruge på sit skrivebord til alle sine ting, men det vigtigste var, at det skulle være noget, som fik hende til at smile.

Bæredygtige børn-børn og bæredygtighed

Af Mynte, Mille, Virtus, Karin, Kurt, m.fl. samt Rita Willum, Signe Schmidt og Karin Eskesen

Jo mere du er sammen med børnene, jo mere lærer du om, hvordan de tilegner sig verden, og hvordan de fungerer i verden med både megen underfundighed og mange tanker, når de henvender sig til subtile ting, og meget lidt undslipper deres opmærksomhed både, når det drejer sig om de virkelige og uvirkelige ting, som er lidt mystiske (Reggio Children Skyggeprojekt)

Loris Malaguzzi

Børns synspunkter og synspunkter på børn

Børn og unges vilkår er for øjeblikket udsat for mange påvirkninger. Ikke mindst har Covid-19 haft stor betydning for ændringer i vores levevilkår. Imponerende er det at se og høre om de overvejelser, mange børn og unge gør sig i forsøgene på at imødekomme og efterleve de krav, denne virus stiller dem overfor.

Det er vanskelige vilkår børnene bydes, men de fleste klarer det og forsøger at forstå kravene samt de ændrede vilkår.

Det betyder samtidig, at de også reflekterer meget over det, der sker og adspurgte har både børn og unge meget at byde ind med. Der er ting de savner at kunne gøre. De savner vennerne, institutionen og skolen, men der er også glæde over at have mere tid sammen med familien.

For øjeblikket har man i den pædagogiske verden meget fokus på, hvad der har betydning for børns udvikling og læring.

Men lytter vi til hvad børn selv efterlyser? Taler vi med børn om det? Som jeg hører dem også for øjeblikket, har mange børn megen god forståelse af, hvad et godt leve - børne - og undervisningsmiljø burde byde på.

Børnene efterlyser bl.a. andet mulighed for dialog, samvær, tid, venner og de voksne. Et normalt dansk barn vil tilbringe en stor del af sine vågne timer i institutioner og skoler.

Eksempelvis er 96 procent af danske børn mellem tre og seks år i børnehaven og de tilbringer mellem 7,5 og 9 timer 5 dage om ugen i børnehaven. 83 % af de 0-3 årige er i dagpleje eller vuggestue.

Skolebørn i indskoling har ca. 26-30 undervisningstimer og ca 92% af danske skolebørn fra 0-3 klasse tilbringer derudover tid i SFO før og efter undervisningstiden.

Hvordan tilegner børnene sig ny viden, og hvad betyder legen for tilegnelsen?

På uddannelsesstederne undervises pædagoger og lærere i legens betydning for børn.

Forskellige fonde har bevilget penge til at forske i legen og en del legetøjsvirksomheder har bidraget økonomisk til undervisningen og forskningen i temaet.

Det bliver interessant at følge disse tiltag og om resultaterne vil bidrage til en anden praksis, som støtte for børns udvikling og vækst?

Eller er der andre perspektiver i spil?

Bastian 10 mdr. på jagt efter skygger

Lytter vi til det, der sker i legen, som den udspilles i dag? Eller lytter vi oftere til det, vi selv kender til? Og former vi dermed legens muligheder og indhold? Spørger vi os selv, hvilken betydning omgivelserne har for udvikling og vækst? Hvad kan ses som fremmede omgivelser i konkrete situationer, hvis man ser på det, der har betydning vækst og udvikling?

Ændrer rummene og midler sig, når vi skal støtte børnene nærmeste zone for udvikling, den proximale zone, som Lev Vygotskij så som betydningsfuld for børn, når de skulle tage næste skridt?

Eller er rummene indrettet på samme måde 1.august og 1. december? Hvis man generelt ser på de rum børn opholder sig i byder indretningen og materialer ikke på mange nyheder. Mon der slet ikke sket en udvikling hos børnene i den mellem liggende tid? Vi har vel alle oplevet at komme ind i nye omgivelser og spørge os selv, hvad kan og må man her? Professor Giacomo Rizzolatti, fra universitet i Parma gjorde i starten 1990'erne en banebrydende opdagelse, der beskrev et netværk af hjerneområder-spejlnuroner-der syntes at kunne fortælle om reaktioner på rum, der omgiver os. Begrebet Rummet som den 3die. pædagog handler om at se, hvad der kunne være brug for, hvis man skal tage det næste skridt

I nogle af de projekter jeg var involveret i, spurgte vi børnene, hvordan de gerne ville have deres klasse skulle indrettes?

Flere af børnene svarede, at de gerne ville have mere ro. En af pigerne trak sig af og til i énrum ved at kravle ind under et bord. Andre at de gerne ville gå udenfor en kort tid for at trække frisk luft, så de bedre kunne koncentrere sig. Men en af deres refleksioner var, at det forstyrrede andre alt for meget i et traditionelt indrettet klasselokale.

Blandt andet derfor opdelte vi nogle klasselokaler i små rum og inddrog noget af gangarealet. På den måde fik vi både mulighed for at arbejde i mindre grupper og vi kunne, når der var brug for det organisere fælles input enten ved at sidde på puderne i gangen eller i klassen.

Vi må hele tiden overveje, hvad der er vigtig i den aktuelle situation for vore børns udvikling og vækst. Hvordan skal vi ellers kunne understøtte dem, så de har mulighed for at trives og udvikles?

Der tales både fra forskellige politiske og pædagogiske perspektiver om nødvendigheden af at støtte og udvikle kreativitet. Det betyder også ,at vi må revurdere, hvad der konkret sker i institutionerne.

Men er det oftere de tests, der regelmæssigt finder sted i vuggestue, børnehaver og skoler, der sætter dagsordenen? Er det de kendte regellege og traditionelle undervisningsmidler, der bygges på og formidles i undervisningen, i stedet for midler og metoder, der kan fremme den ønskede kreativitet? Og er de gammelkendte regellege afløst af den digitale verdens regelsæt? Men bliver man særlig kreativ af at følge veje/programmer, andre har lagt ud for én? Nutidens leg foregår for mange børns vedkommende foran computere, og digitale spil er blevet en stor del af mange børns hverdag. Man arbejder alene og har ingen dialog med andre om det, man spiller eller leger med. Som i de kendte regellege bliver man også udelukket, hvis man ikke lever op til de forud givne mål.

Selv meget unge børn, som Bastian oparbejder tidligt indsigt i den digitale verdens regler og muligheder.

Bastian på 8 mdr. læser Rasmus Klump på Ipad.

Nogle eksempler:

At leve i og med en virtuel verden og at blive undervist ved hjælp af de digitale medier, er nok et vilkår for de fleste danske børn. Børnene er allerede som ganske små opmærksomme på, at de kan se sig selv på mors eller fars telefon. De scroller hen over tastaturet og er tidligt i stand til at finde den app, der kan vise fotos.

Ved første øjekast kan det jo virke både imponerende og besnærende at se, hvordan børn mestrer de digitale redskaber.

I en institution overværede jeg for nogen tid siden en gruppe 5-6 åriges "leg" med computeren.

Børnene spillede et meget populært spil på computeren og køen for at komme til var lang. Så pædagogen satte et stopur til at administrere forløbene. Så når stopuret ringede, måtte man stoppe, så næste person i køen kunne komme til, uanset om man havde færdiggjort spillet eller ej. Ikke alene skulle man forholde sig til og finde ud af spillets manual. Man blev også afbrudt midt i forløbet. Børnene blev tydeligvis både stressede og ulykkelige over at måtte forlade spillet. Jeg har ofte spurgt både mig selv og kolleger, om de lege og aktiviteter, der foregår, er hensigtsmæssige for børn? Stopper legen eller aktiviteter, når vi voksne mener, det er tid at stoppe? Overser vi de muligheder der ligger i at kunne få en tilfredsstillende afslutning på et forløb eller i at kunne genoptage en leg eller aktivitet senere? Kan lege eller aktiviteter organiseres, så man selv om man af forskellige årsager må stoppe midt i den, kan fortsætte senere?

Dokumenterer vi det, der sker, så vi kan tale med børnene om en mulig fortsættelse? Ser vi tid som en modspiller i stedet for en medspiller?

Et andet eksempel:

Claudio og hans venner var i gang med et projekt om dyr. Nogen af børnene lavede dyr i ler og andre tegnede dyr. Claudio valgte tegne og fortæller pædagogen følgende om sin tegning: Pædagogen forstod på snakken med ham, at han ikke helt tilfreds med resultatet og derfor havde han slettet hesten ved at dække den med et regnvejr. Det gav Claudio mulighed for en dialog med henblik på, at igen at forsøge at tegne hesten, han så gerne ville tegne. Han tog ansvar og med den kreative og strategisk gode beslutning, om at vise pædagogen tegningen, fik han også fortalt, at han godt kunne tegne en hest.

Claudio havde jo del i et fælles projekt og børnene havde hver især betydning for det samlede resultat.

Det her er en hest der er helt dækket af regn.

Pædagogen i samtalen med Claudio forstod, at han gerne ville lave en ny tegning og stillede derfor Claudio følgende spørgsmål: "Ja, hesten du har tegnet er helt dækket af regnen, så man ikke mere kan se den. Vil du have et nyt stykke papir, så du kan tegne en ny?"

Resultatet blev at en tilfreds Claudio genoptog forsøget på at tegne en hest, og det blev til en tegning med to heste.

2 heste

Et andet eksempel på hvordan man kan støtte børns leg, så de kan udvide deres viden, ses i nedenstående eksempel.

Solen skinnede, og børnene var på legepladsen og var meget optagede af løbe efter deres egne skygger. Børnene opdagede også at skyggen nogen gange løb efter dem. Hænder havde skygger, træer havde skygge. En spændende leg fandt sted. For at støtte børnenes nysgerrighed, så de kunne fortsætte de opdagelser, de havde gjort ude, etablerede pædagogerne indenfor nogle muligheder for, at de kunne fortsætte deres opdagelsesrejser. Ved hjælp af en overheadprojektor og en hvidmalet væg, kan legen nu fortsætte inde.

En historie kan også udvikle sig i legen med overheadprojektoren eller ved hjælp af en lampe med stor lysstyrke.

Måske kan en sådan leg også betyde, at børnene får en anden tilgang til de virtuelle værktøjer, de ofte præsenteres for. Kan det være en mulighed for, at børn forstår, at de selv kan skabe et spil eller en fortælling?

Måske er det høje tid, at vi bygger på og udbygger det, børn kan i stedet, for det de ikke kan.

Nysgerrighed som motivation

Nysgerrigheden drev tre vuggestuebørn på ca. 2 og 2 1/2 år hen til hegnet omkring legepladsen for at se, hvad der skete udenfor.

De 2 af børnene fandt et hul, hvor de kunne følge hændelsen, men det tredje barn kunne ikke finde et sted, hvor hun kunne se, hvad der foregik.

Pigen kikkede sig omkring. Fik øje på en grøn plastkasse, slæbte den hen til hegnet. Det krævede kræfter af pigen, men også planlægning. Hun stod op på kassen. Nu kunne også hun få et kik på det, der skete udenfor hegnet.

Ser vi at den to-årige pige brugte sin nysgerrighed og viden om, at man bedre kunne se, det man gerne ville se, hvis man kom højere op. På trods af vanskeligheder med at slæbe kassen hen til hegnet brugte hun sin motivation til at overkomme dette. Hun fandt selv en løsning. Hun fik også lov til det. Ingen tog initiativet fra hende ved at give en unødigt hjælp i denne situation. Men pigen blev set og kunne fortælle både sig selv og andre om det, hun havde mestret og foretaget sig for at løse den udfordring, hun havde foran sig.

Dokumentationen, billederne betød at hun både kunne se sig selv, og at hun ved hjælp af dem kunne fortælle andre at man bare skulle hente en kasse, hvis man gerne ville se noget på den anden side af et hegn. Blev kassen hjælpen til at overskride zonen for nærmeste udvikling, som Vygotskijs forskning taler om?

Pigen havde fundet en løsning. Billederne understøttede hendes fortælling og på samme tid hendes både hendes læring og udvikling også af selværd.

Hvad er pædagogens rolle i denne foranderlige verden?

Med udgangspunkt i nødvendigheden af at være meget opmærksom på det, der sker omkring os, er det centralt, at pædagoger oparbejder en grundig indsigt. Forskellige dokumentationen må have en meget central plads i det pædagogiske arbejde.

Det handler ikke bare om at tage nogle billeder af børn, men at tale om og diskutere det man ser, og hvorfor man tog nogle bestemte billeder, hvad man ser i dem og om andre ser noget andet.

Vi må diskutere de enkelte sammenhænge, hvorfor de er vigtige, samt hvilke vilkår og betingelser vi giver børnene?

Hvilke overvejelser giver børnenes udsagn om Covid-19 anledning til, både når vi ser på det der foregår i legen eller det børn sætter ord på?

Spørger vi børnene, hvorfor de leger, og hvad de synes om deres lege?

Hvordan er rummet pladsen, hvor legen foregår?

Hvilken læring finder sted?

Ser vi de måder børn lærer af, inddrager eller udelukker hinanden og hvorfor?

Er det muligt at udvikle legen?

Kan andre redskaber og indretning være medvirkende til udvikling af legen?

Er leg forskning?

Er børn forskere?

Har legen betydning for selvforståelsen?

Hvilken betydning har dialogens for legen og forståelsen?

Hjemmebørnehave og hjemmeskole

I disse Corona-tider, har mange børn i både daginstitutioner og især skoler har tilbragt megen tid hjemme.

Hjemmepasning og i hjemmeskole har været et vilkår, børn måtte leve med.

Både børn og voksne har givet udtryk for et stort savn af det sociale fællesskab, og af kammeraterne i børnehaver og skoler

Dejligt at det i debatten gang på gang understreges, at institutioner og skoler er betydningsfulde for børnenes læring og sociale udvikling. Og at begge disse værdier har stor betydning for hinanden. Forældre har i mange tilfælde måttet arbejde hjemme, samtidig med at de også skullet tage vare på pasning af børnene eller været undervisere. Både forældre og børn har gennem forskellige interviews givet udtryk for deres synspunkter på denne oplevelse.

For nogen har oplevelsen været god, for andre anstrengende.

Politisk har disse interviews også givet anledning til overvejelser og diskussioner.

Men gad vide hvilken betydning disse dokumentationer får for den måde, vi fremadrettet indretter os? Dokumentationerne giver mange bud på en organisering, der kunne være gavnlige og betydningsfulde for børnene og dermed fremadrettet for samfundet. Men lytter vi til udsagnene, eller får vore traditionelle kulturelle opfattelser om, hvad et godt børneliv er, betydning for måden vi også fremadrettet vil administrere og organisere børns hverdagsliv?

Tankevækkende er det at høre, at det ofte er de yngste børnehalebørn, der håndhæver reglerne og de større, der prøver at undslå sig.

Udover at læne os op ad forskning af betydning for børns hverdagsliv, udvikling og læreprocesser kan vi jo blot gøre brug af de overvejelser, børnene selv har.

Børns svar og deres overvejelser er mangfoldige og meget nuancerede, når man spørger dem.

Og hvad er meningen med at spørge og dokumentere, hvis vi aldrig gør brug af den dokumentation, der gives gennem svarene vi får?

Noget om at lytte og at svare

“HOV, HOV”, siger en 3-årig..... for at minde andre mennesker om, at de skal huske at vaske hænder eller spritte af.

Det vel meget, meget positivt at en 3-årig har forstået, at det er vigtigt at følge Sundhedsstyrelsens råd. Børn er solidariske og ønsker at tage et medansvar, også for bekæmpelsen af denne virus ved at

understrege, at vi skal huske mundbind, at vaske og spritte vores hænder, når vi af og til glemmer det! Men af og til siger vi voksne til børn, at de ikke skal opføre sig som politibetjente, når de peger på ting, vi burde tage alvorligt og rette os efter.

Hvis vi voksne opfatter barnets gestus som negativ, kan vi vel tale om at vi viderefører en kultur, der ofte vil fortælle børn, både hvad de forventes at kunne og hvordan de forventes at opføre sig. Børnene skal ikke korrigerer andre, dvs. lege politibetjente.

Hvilken kultur viderefører vi voksne, når vi i denne sammenhæng siger: “HOV, HOV”. Og tankevækkende er det jo desuden at overveje, om vi voksne tænker, at politibetjentes opgaver er mere negative end positive. Så hvad formidler vi videre, når vi siger til børn at “de ikke skal lege politibetjente i stedet for at spørge, hvorfor de siger HOV, HOV.....?” Legen viser os ofte, hvad børn både tilegner sig og tumler med. Børnenes iagttagelser eller det de har hørt og set indgår i legen. Legens elementer er ofte udsprunget af en aktuel situation eller tildragelse. I én børnehave bliver der for øjeblikket solgt meget håndsprit i købmandsbutikken, og børnene bruger mobilpay, når der skal betales. Adspurgt om hvorfor de bruger mobilpay, svarer børnene, at pengesedler og mønter kan viderebringe Covid-19 virus!

Børnene udvikler også deres sprog. Som eksempler indgår både test, strategi og bobler i deres lege og samtaler.

Så i stedet for at sige “vi gider ikke lege med dig”, siger de nu: “du er ikke en del af vores boble”. Børn er rigtig gode til at omsætte, fortolke og inddrage deres udfordringer, deres oplevelser og indtryk i legen.

En af de ofte forekommende lege i en københavnsk børneinstitution er netop præget af børns hverdagsliv og oplevelser, som er en følge af Covid-19 pandemien.

Børnene har etableret et Corona-test center på legepladsen. Testeren står klar med en pind, som kommer i munden på de børn, der kommer kørerne til testcenteret på mooncars eller cykel.

6-årige Karin, der er initiativtager til legen spørger: “Hvem har Corona?...hvem har Corona?”

Da der ikke er nok tilslutning, går hun desuden rundt på legepladsen og stiller gentagne gange dette spørgsmål til andre, der er på legepladsen.

5-årige Kurt svarer: “Det har jeg, det har jeg.” Karin: “Så skal du have dette medicin, for så har du ikke Corona mere, så bliver du rask – du skal åbne munden så gir jeg dig dette her.”

Kurt åbner munden, og Karin kommer med et lille rør som hun har fundet på legepladsen, som hun har puttet sand i. Hun lader som om hun hælder det ind i Kurts mund, men hælder selvfølgelig ved siden af.

Karin: "sådan, så er du rask...."

Karin går videre til de andre børn og flere børn og mig selv -pædagogen - får "kuren".

Igen et godt eksempel på, hvordan børn prøver at udtrykke forståelse og viden om verden omkring sig via leg.

Det samme skete på legepladsen i et boligkompleks, hvor en gruppe børn, der allerede var i gang med at lege: "Kom over og bliv podet, så må I også lege med!" Beskeden var til de sidst ankomne, så de også kunne være med i legen.

Det kan vel karakteriseres som problemløsning på et højt niveau?

Hvad betyder det for børnene at skulle tilbringe mere tid hjemme?

Nogen børn har oplevet at de bedre kan koncentrere sig hjemme for: "I skolen er der meget uro og så kan jeg ikke tænke på, hvad jeg vil svare eller tegne".

Vi hører om selv ganske små børn, der indvilger i at blive testet for Covid-19, hvis de bare kunne komme tilbage til det liv, der er deres.

Det er min opfattelse, at vore børn har rigtig mange overvejelser over de muligheder og udfordringer, de møder i mange forskellige sammenhænge fagligt så vel som socialt.

Lytter vi voksne til det, børnene tænker, ved noget om og kan?

Eller for den sags skyld, hvad børnene selv gerne vil tilegne sig, om de fik mulighederne for at have indflydelse.

Gang på gang har jeg i sammenhænge med forskellige projekter set, hvad det betyder for børn at vi har organiseret dagens aktiviteter på en sådan måde, at de både får lejlighed til at fortælle, hvad de har foretaget sig, hvad de fandt ud og hvilke problemer de havde. Måske kunne andre børn i gruppen endda have gode forslag til at afhjælpe et problem.

Dialogen med kammerater kan betyde meget og vi hører også at børn savner hinanden, når de ikke er i børnehave eller skole. Organiseringen af dagen betød for børnene, at de fik blik for det de kunne eller gerne ville arbejde videre med den følgende tid.

At sætte ord på det man er optaget af, giver mulighed for at planlægge, hvad man efterfølgende gerne vil eller muligvis kunne gøre. Vi fandt desuden, at det gav børnene ro, og at de selv var i stand til at fastholde processen og komme med forslag. Samtidig fik pædagogerne og lærerne mange informationer om, hvad de muligvis kunne bidrage med.

Hjemmeskole eller skole hjemme

Hjemmeskole eller skole hjemme

Mor Signe og Virtus, der går i o-klasse havde følgende snak om corona:

Vi spiser morgenmad, og jeg spørger Virtus, om han vil være med til at snakke om corona, og om han måske har nogle råd til andre (børn), hvis der skulle komme corona i verden igen.

Signe: "Hvordan synes du, det har været med corona i verden?":

Virtus: "Dumt. Fordi der er mange der dør af det. Jeg kender ikke nogen, men der ER mange, der er døde af det."

Signe: "Er der noget godt ved det?"

Virtus: "Ja, at man stadig godt kan lege sammen. Vi kan ikke lege på helt samme måde, fordi dengang (før corona) måtte man være mange mange sammen. Nu må man kun være ti sammen. Med dem fra min egen klasse. Og vi er 24. Men jeg må godt være sammen med alle i min klasse."

Signe: "Har du hørt noget om corona i tv eller radioen?"

Virtus: "Jeg har hørt i radioen om corona, og på pressemøde. Jeg har hørt at corona skal stoppes og det skal gå sin vej. Det er ikke gået endnu, men vi håber, at den går til sommer eller i påskeferien."

Signe: "Kan du huske, da der var lukket helt, og du ikke måtte gå i skole?"

Virtus: "Det var det værste ved corona. Det var der, hvor corona havde taget mest fast."

Signe: "Var der også noget godt ved det?"

Virtus: "Ja, at man kunne se sine forældre tidligere, når man var derhjemme hele dagen. Jeg kan huske, at jeg hyggede mig meget sammen med far og Nilas og Sigrid og dig. Jeg kan huske, vi spillede muldvarpespil sammen, og du vandt fire gange, og jeg vandt seks gange."

Signe: "Har du også kedet dig?"

Virtus: "Nææ, egentlig ikke. Jeg har ikke kedet mig. Jeg har kedet mig meget få gange."

Signe: "Kan du huske, da I havde google-meet-møder med klassen?"

Virtus: "Ja, det var ret rart. Fordi man lige kunne se sine klassekammerater."

Signe: "Virtus, må jeg ikke lige høre, om du har et råd til andre, hvis der kommer corona i verden igen en anden gang?"

Virtus: "Man skal ikke være rå. Hvis der nu er en, der har fået corona, skal man ikke være rå. For man kan være 100 % sikker på at blive smittet, hvis man er rå og ryster ham (den smittede) og rører ved ham. Når man er rå, er man ikke særlig pæn ved andre, man slår og tager meget i andre, så de også kan blive smittet. Ellers ved jeg det ikke."

Derefter springer Virtus til noget umiddelbart helt andet og siger: "Der er noget, jeg virkelig ønsker mig. Det er sådan en skærm på et ur, man kan have på hånden som et ur, og så kan man snakke med sine forældre. Adin har sådan et."

Signe: "Er det en mobiltelefon? Man må jo ikke snakke med sine forældre i telefon, når man er i skole."

Virtus

Virtus: "Det er ikke en telefon, og man må gerne snakke med sine forældre, når man er i SFO. Jeg vil gerne have sådan en, så jeg kan snakke med jer, når jeg savner jerovre i skolen."

Signe: "Vi har en lille diskussion om det gode/dårlige i alle de skærme og IT-teknik, man anskaffer sig i dag. Det er noget, jeg har en klar holdning til – jeg synes, der er alt for mange skærme, også i børns liv. Og flere og hans venner i klassen har allerede bl.a. mobiltelefoner selv."

Virtus er ikke enig.

Og da jeg senere tænker over den pludselige drejning, vores snak om corona tog, går det op for mig, at der er en sammenhæng: Noget af det, der jo er sket under corona-nedlukningerne, er, at børn har haft meget mere tid derhjemme sammen med deres forældre. Og for mange børn har det været en rar ting. Der er derfor også flere dage nu, hvor der er genåbnet og de små skal af sted i skole, at Virtus ikke vil af sted, fordi han oplever, at han kommer til at savne mig, når han er i skolen.

Virtus ved, at han skal i skole, også selvom han kan komme til at savne sine forældre, som han ved stadig er derhjemme (hjemsendt fra arbejde) Og i den situation ville sådan en ”kommunikations-skærm”, som man kan bruge til at snakke med sin mor og far med, når man er væk fra dem, være en umiddelbar løsning på savnet.

Mormor Rita har talt med Mynte og Mille om hvordan, de har oplevet skole-nedlukningen under Corona pandemien.

Mynte går i 6. klasse og Mille i 4 klasse.

Mille

Mynte

Pigerne har fået en æske med ReMida materialer, og imens de fordyber sig i at fremstille blomster, spørger jeg indtil, hvordan de oplever Corona-nedlukningen.

“Vi har haft det rigtigt godt”, svarer Mynte.

Rita: “Men jeg hører i tv, at der er mange børn, der har det helt forfærdeligt”

Mynte: “Vi har også hørt i tv, at der er mange der ikke har kunnet få tiden til at gå, når online- undervisningen er færdig, men vi har for eksempel løbet og gået nogle ture. Så har vi fået mere energi. Vi har ikke kedet os..., måske har vi kedet os enkelt gang, men vi har altid kunnet finde på noget at lave. Det har været ok”.

Rita: “Hvordan har det været med online-undervisningen?”

Mynte: “Det har være godt nok. Jeg tror, pigerne har klaret det bedre end drengene. Drengene spiller spil - også når der er undervisning.”

Det er bedst at have et skrivebord på værelset. Man skal stå op i god tid inden undervisningen. Jeg har hørt, at det ikke er så nemt, hvis man bliver siddende i sin seng.

Mille: “Det har været lidt svært. Jeg har savnet mine venner.”

Det har været svært at koncentrere sig. Der er så mange ting der kan forstyrre her hjemme. For eksempel når Pixy – vores hund - kommer og vil “snakke”. Jeg kan bedre følge med, når jeg er i skole.”

Mille er startet i skolen nu, og hun fortæller, at drengene hellere ville være hjemme, men pigerne var SÅ glade for at komme i skole igen. Mille siger at: “at pigerne er mere seriøse.”

Rita: “Hvordan har det været at have far Michael hjemme” Mynte: “Det har været dejligt.”

Mille: “Det har været rigtigt godt. Vi har været meget mere sammen – hele familien.

Mynte: “Vi plejer at spise sent, men nu spiser vi tidligere og der er mere tid til at hygge om aftenen. Vi har også fået mere ud af dagene.”

Mille: “Vi har også lavet flere ting sammen. Vi har lavet mad og bagt boller, og vi har gået mange ture i skoven.”

Rita: “Hvad vil I foreslå andre børn, hvis der igen bliver “lukket ned”?”

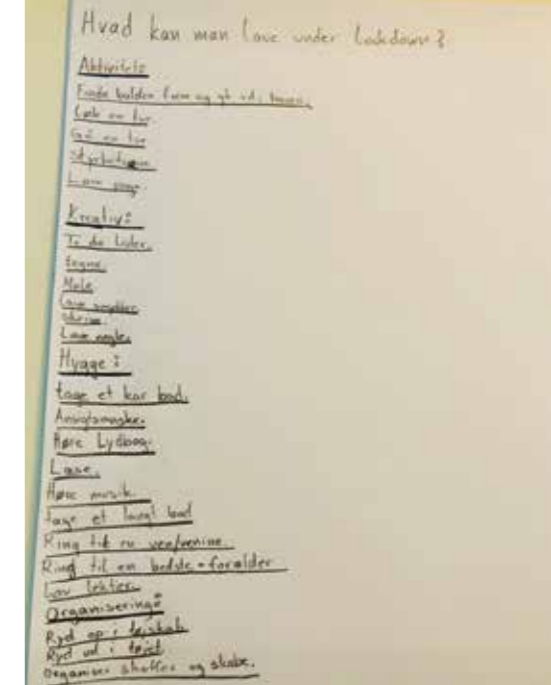
Mynte: “At man skal følge med i undervisningen” “Jeg har for eksempel lavet en liste med ideer til, hvad jeg kan lave.”

“Den kan andre måske bruge”.

Mille: “Jeg vil foreslå, at man er sammen med en fra klassen, så man sidder to og to og arbejder.”

Rita: “Er der mere I vil fortælle?”

Mille: “Ja, man skal passe på ikke at få Corona. Man skal ikke lege med mange på en gang.”

Drengene her var i gang med at bygge en by. Et tiltag man ikke kan klare på en formiddag. Det varer mange dage og de laver aftale om et sted, hvor byggeriet kan foregå over tid. Dermed når de også at afklare og tage stilling til problemer undervejs uden stress.

under huden ved at være i gang med at afprøve det på erhvervsuddannelserne, lære hos tømmere, mureren eller smeden.

Børnene fortæller mig i de eksempler, der er medtaget i denne artikel, at de tænker meget over de ændrede livsvilkår og at de er meget omstillingsparate.

De affinder sig med de ændrede vilkår Covid-19, medfører, og de er gode til at finde veje til at inddrage deres overvejelser i lege og fortællinger. De reflekterer over de muligheder, de også får, som for eksempel mere tid med familien, eller tid til at lege eller retten til at savne. Børnene er i stand til at sætte ord på deres erfaringer og viden, og derfor er det vigtigt, at vi voksne indgår i en dialog med dem, så de bliver hørt.

At være blive hørt, at være i stand til at vælge og tage stilling, handler jo også om at finde sit eget ståsted, og finde vej i verden.

Tanken om et subjekt, der er en aktiv hovedperson i forhold til sin egen indlæring, et individ som på et hvert alderstrin bidrager til den sociale opbygning af det fællesskab, som det tilhører, kunne være et fint omdrejningspunkt for ændringer.

Empati og refleksioner

Jeg kender unge, der ikke fysisk har kunne møde op på et uddannelsessted ved studiestart, som er glade, når de finder ud af at få kontakt med medstuderende via de digitale/ virtuelle medier.

Samtalen og det sociale aspekt er vigtig også i en virtuel verden.

Mange af de synspunkter, jeg har mødt hos børn og unge under pandemien, udtrykker både forståelsen for restriktionerne og omsorg for andre.

Vi skal huske at spritte af, vi skal lege og være sammen i små grupper. Det er synd for de store at de ikke kan få afsluttet deres folkeskole og på gymnasiet på vanlig vis arbejde for at få penge til at komme på højskole, komme ud at rejse, eller ikke kan få det længe ønskede kørekort, få praksis

Vikingerne kommer

Vikingetogtet

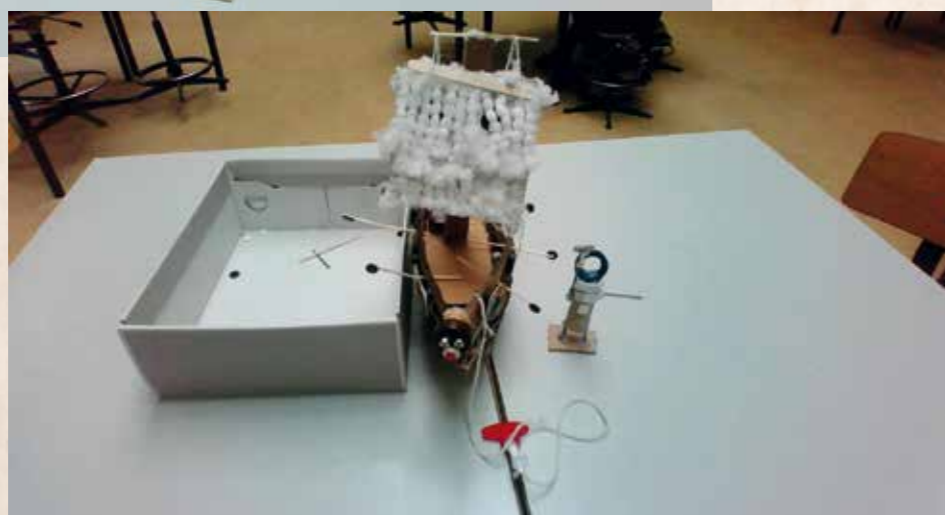
Baggrund og refleksioner om vikingeforløb i historie i 4.b på Hunderupskolen

Jeg startede forløbet ud med at give eleverne tekster om vikingetiden, samt forskellige youtube-klip der behandlede emnet. Vi samlede op undervejs i fællesskab og opbyggede på den måde et vidensfundament for vores senere arbejde i ReMidas materialer. Eleverne blev i grupper af 3-4 bedt om at bygge deres eget vikingeskib i genbrugsmaterialer. Eleverne havde læst beskrivelser af vikingernes skibe og set forskellige billeder, således at de kunne fremhæve karakteristika, men ellers var den eneste regel, at det de byggede på skibet, skulle kunne forsvares ud fra et historisk tidsmæssigt perspektiv (dvs. ingen rumkanoner, lasersværd eller aliens).

Efterfølgende skulle eleverne skrive en historie, hvor de drog på vikingetogt i deres skib. Eleverne skulle bruges deres tilegnede viden om vikingerne til, at skrive en historie der var så realistisk som mulig.

Afslutningsvis læste vi historierne højt i klassen, mens skibene blev vist frem.

-Tue Olsson, lærer på Hunderupskolen.

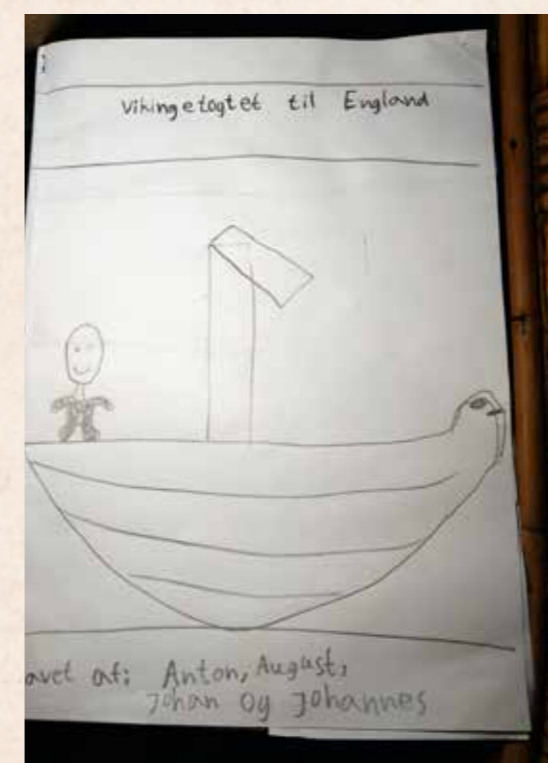

Vikingetogtet

Af: Anton, August, Johannes og Johan K fra 4.B

Ulf vågnede og var træt. Men vi skulle ned til det store skib og pakke. Erik, Øgder og Arne var allerede stået op, de var nede ved skibet og pakkede. Arne pakkede kun mad fordi han altid var sulten og Øgder pakket 21 spyd og de var alle sammen forskellige men det 21 var hans ynglings spyd svend. Ulf tog sin grønne kappe på og sit bælte på med et langt sværd. Vi havde brugt lang tid på skibet. Ulf kunne ikke forstå at det var firkantet og Øgder sat spyd i alle ore hullerne og Erik stod og kommanderet men den alle værste var Arne han stod og spiste men hans kone var nyttige for hun vævet helle sejlet. Arne tog sin mogen mjød hvilken hvad næsten en hel tønde. Erik siger er det var en dårlig ide. og så tog vi afsted.

Her på båden var der meget blæst.

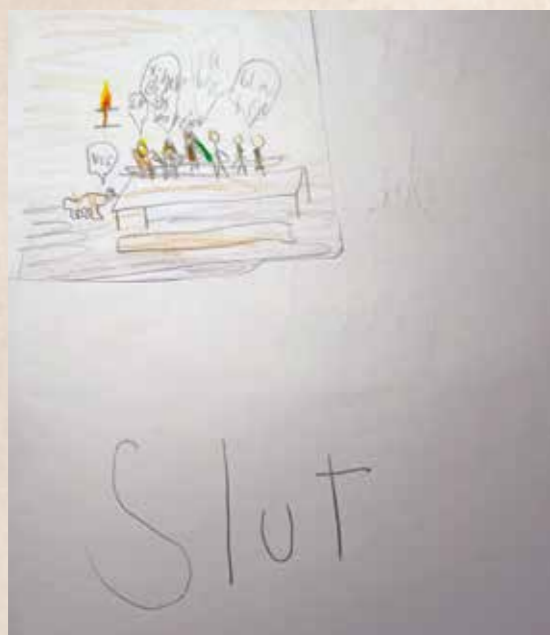
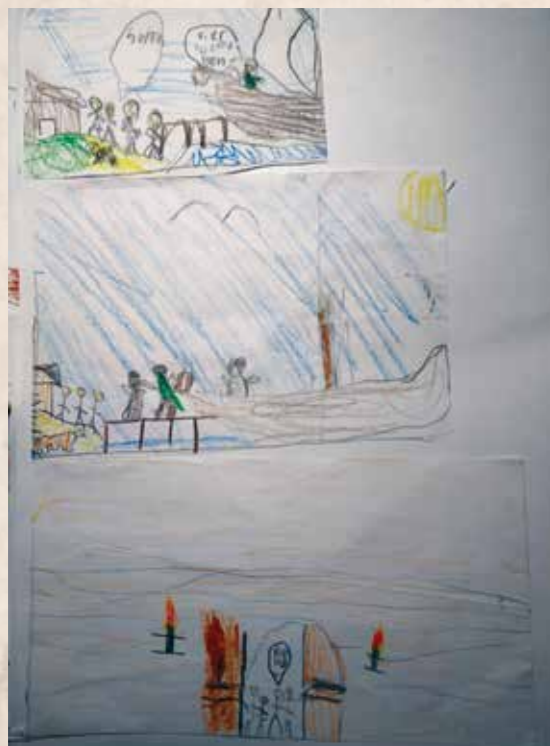

Så da vi kom til nordhavet trak det op til storm så vi tog sejlede ned. Vi holdte en pause i en times tid. Da stormen var væk hoppede Arne i vandet for at drikke vand. Erik sagde at det var en dårlig ide. Men Arne lyttede ikke han åbnede munden og drak

saltvand. Nu blev det Aften og vi tog noget brød og spiste. Vi var vågne hele natten for at holde øje med der ikke kom nogle skibe. Det gjorde der ikke. Da vi endelig ankom til en lille fremmed ø ved Englands kyst, stod der to mænd.

De forhandlede om en ravhalskæde for en klump sølv. Ulf råbte efter dem de blev så forskrækket at de smidt alt hvad de havde i hænderne og løb. Vi gik i land og samlede sølv klumpen op og halskæden. Vi forfulgte dem op til landsbyen. De hentede høvdingen.

Vi skulle lige til at angribe men ulf skulle på potten så han gik lidt væk og gik på potten. Lige da han rejste sig op fik han en pil på venstre balle. og nu var vi klar til at angribe. Det var høvding mod høvding.

Erik tog sin økse og skulle lige til at hugge ham i benet men i samme øjeblik kom der et spyd lige i panden på høvdingen. Det var øgder som kastede sit yndlings spyd der hed Svend. Han er lidt sær. men vi kæmpede mod dem det var en tæt kamp. men vi sejrede. så satte vi ild til alt og gik op til skibet. Da vi var på båden igen havde vi gemt noget mjød. Vi sang sange mens vi drak mjød. Arne drak al for meget så da vi var sejlet ud på havet hoppede han selvfølgelig i vandet. Da det blev nat var vi alle vågne for at holde øje med andre skibe. Da vi endelig kom hjem stod folk klar og råbte efter os. Og Gro Ulves hund gøede af glæde efter ham. Vi vidste det kostbare ting vi havde vundet. Folk jubled og var glade for vi var kommet hjem.

Turen ud og tilbage

Af: Johan A, Storm, Malthe og Max fra 4.B

Høvdingen i vores landsby havde længe talt om, at han ville på togt og skaffe landsbyen en masse guld. Vi vågnede tidligt på dagen for rejsen. Vi gjorde os klar til at sejle ud på havet. De tog tøj på og pushed sværd og skjolde. og rustning. Vi lavet mad til turen og begynde at gå ud til båden. Vi hængte skjoldene op på båden og begyndte at sejle.

Vi sejler ude på havet nu og der kom pludselig et dårligt uvejr. En af os skulle så meget på toiletet at han var nødt at skide i havet. Da han skulle til at lave stort var han ved at falde ud over kanten på vikingeskibet fordi der kom en stor bølge. Der kom lidt lort på

skibet fordi han var ved at falde af. Så tørrede han sig i toiletpapiret. Det blev det mørkt og vi var midt ude på havet. Så var de nødt at sove på båden og vente til dagen efter. Vi var heldigvis ikke blevet så meget væk. Vi var ved at være ved en kæmpe storm ø og vi sejlede ind på den. Der var andre vikinger men de så med det samme at de var nødt at overgive sig. Vi dræbte dem alle og tog alle deres værdifulde ting. Så sejlede vi videre ned af jordkloden og og røvede en lidt mindre ø. Der var meget kamp men vi var for gode. Så vi dræbte også dem og tog også deres værdifulde ting.

Nu er vi ankommet den til næste ø og de flygter til alle sider og de skriger. Hjælp os lad os gå til angreb. Hov nu kommer deres hær de er mindre og svagere så det skal nok gå. Arh der kommer en pil den rammer Erik lige i armen det gør meget ondt han hiver den ud det gør ondt nu skal han få betalt jeg løber frem og slår og sparker ham ned på jorden og tar mit sværd og brøer det ned i maven på ham så han dør og jeg løber vider og slår flere ned arh min arm bliver hugget af det den arm hvor pilen også blev skudt i nu er jeg godt sur. Jeg løber hurtiger end nogensinde og har flere kræfter og mere vilje og jeg slår alle mand ihjel og tar alle deres værdifulde ting og brænder byen ned og tager nogle mennesker med som slaver og så starter hjemrejsen. Vi møder nogle andre vikinger ude på havet vi skyder ildpile efter dem og de bliver ramt alle mand og vi skyder pile på deres skib så det brænder ned nu er vi næsten hjemme og vi er glade for at alting lykkedes og nu lægger vi til og løber ind på land med alt vores bytte vi fik på togtet og nu er alting normalt igen.

Af: Ea, Mille, Molly fra 4.B

Det startede med vi gik i gang med at bygge skibet vi bygget det ud af træ og bodil tog deres vnd vikingetøj på fordi de skulle ud og stjæle fra landsbyen for ellers kunne vi ik overleve og vi skulle også have noget mad og bodil tog det sidste mad med og vi

arne og gisles begyndte at bygge skibet og det tog mega lang tid fordi de skulle bøje træet og det tog mega lang tid det tog mange uger at blive færdig og bodil vaskede tøjet fordi vi skulle til berlin i tyskland og og bodil tog de sidste svampe med og de andre arne og gisles lavede videre på skibet og bodil syede flagstangen og vi tog sverd og hamer med og skjolde og alt det der og derefter gik vi i seng og da vi stod op begyndte de at lave videre så vi snart kunne blive færdig for vi havde snart ikk mere mad tilbage så de måtte blive færdige ellers kunne de ikke overleve de arbejde hele dagen så de kunne blive færdige derefter gik de i seng og næste dag var de færdige så de begyndte at gøre sig klare til de skulle afsted og endelig da de skulle afsted så havde bodil glemt maden og hun gik ind og hentede det og derefter sejlede de afsted til berlin i tyskland og så ville vi glæde os til at komme afsted hen til rejsen og at komme hen og stjæle.

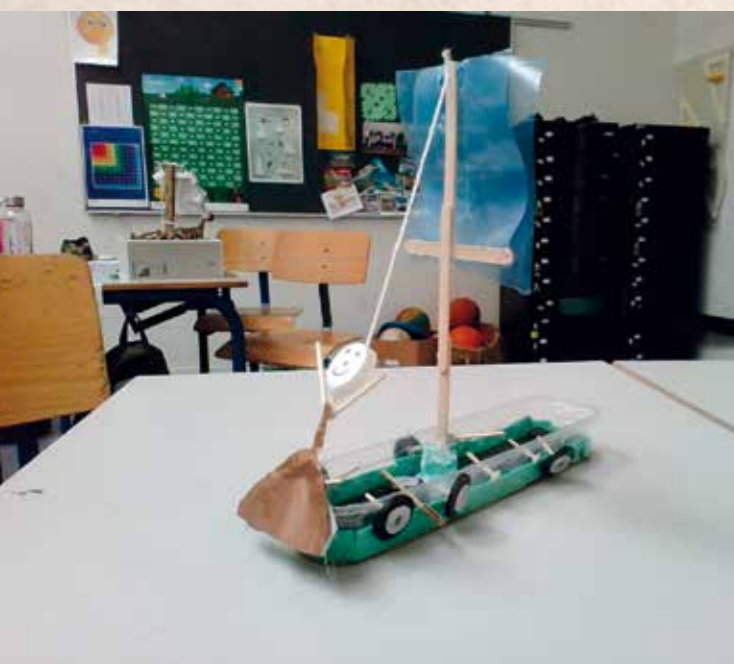
Nu er vi på vej til berlin i Tyskland

Der er meget vind og der er høje bølger og det er nogle meget store bølger. Og damen laver nået kyllingesuppe og lidt brødtern til der er også svampe, blade mjød at drikke til maden. Vi ser en lille ø fra en krig og manden var tysker så vi tog ham ikke med i stedet dræbte vi ham. Vi skal til at sove nu jeg er desværre kaptajn om natten. Vi er snat fremme. Og nu skal vi have morgenmad vi for bare havregrød og lidt mjød. Nu kommer der mange høje bølger birger falder over bord vi prøver at sejle væk fra de høje bølger. Det går ikke så godt med at komme væk fra bølgerne men nu er vi endelig kommet væk fra bølgerne. Nu er vi tæt på øen. Vi kan se øen nu nu er vi der om 5 sec. Der vi var ankommet gik ud a skibne de andra vikiger stod forand os og enden vi så os om begynde de at slås der var mange skabe sver og skjole og meget blod en a hvors pasjasjer fik håged armen aj det var maget hodt der var flere mennesker der døde jeg kunne virkelig ikke se så mange solddater der var døde mig og mit skib stode med det siste fem fra det anden skib. så holdte vi våben villie få at få noget vand men vi løj få at gå ind og stjæle noget vi stjal svære og knive og skjole og mad og drikke og en mase penge og rav og guld og sølv og to spyd de odad os ikke men der var ikke mere at stjele men vors hovding død fordi det to et sbyd i ryken på ham vi skønde os ned på skibed de hvar så tet på at fange os men det gjord de ikke vi hvar kommed op på skibed med alle de ting vi hade stjålet vi spiste alt det mad vi også haved stjålet og det vand vi hade

stjålet det begynde at blive mørkt så vi kunne ikke fende hjem men vi så på stjerne og tente den lille stjerne førde til syd og den store førde til vest nu veste vi vilken vej vi skulle da det blev lyst så var vi hjemme og sige hej til konen de var så glade for alle de ting de havde stjålet.

Af: Merle, Anna T og Elvira fra 4.B

Merle: Landsbyen

Der var engang en landsby, langt ude på landet, det var den hyggeligste landsby. De havde alt hvad de skulle bruge, der var køer, grise, høns, hunde, får, og katte. De havde stor familie og små. Det var næsten som en stor familie. Men de var mest kendt for at gå i krig og hjælpe hinanden. De havde også mælk, æg, kød og vand. Og til deres huse havde de cement og mursten. Deres huse var med stråtag, og den måde de malet deres huse på var det smukkeste. Deres dage gik med at stå op klokken 6 og så var de igang med at malke køer, samle æg, hente vand, slagte dyr, og høste markerne, lave tøj, klippe fårenes pels og vikinge mændene trænede til at gå i krig. Og de gamle damer lade: sadler, jakker og det tøj høvdingen og hans mænd skulle bruge. Der var også de drenge der ikke måtte komme i krig endnu. De skulle hugge træ og tag dem med hjem til landsbyen. På alt den tid havde de allerede brugt fire timer. Og sådan gik det næsten hver dag. Indtil at Birker råbte at de skulle i krig med englænderne, de gjorde skibet klar og damerne pakkede deres ting, og sagde farvel.

Elvira: Rejsen

Så tog de afsted til England. Det var midt om natten og det eneste de havde at navigere med var stjernerne. De rejste længe, og det tog flere timer at komme frem. Så drak de øl, gløgg og mjød. De blev smadder fulde men det var det de havde med. De spiste kød og kartofler hele turen. Efter tre timer spurgte Arne: "hvornår er vi der?" "SNART"! sagde Birker "men det er så hårdt at ro hele tiden" sagde Arne så "bare vent til der kommer vind så skal du ikke ro mere"! sagde Birker og gik igen. Så sagde Gorm "er Birker ikke lidt sur i dag?" "jo, det syntes jeg også" sagde Arne så og gik de i gang med at ro igen. Det var virkelig sent om natten og de var så trætte alle sammen, men de blev nødt til at blive ved med at ro for der var ingen blæst. Så begyndte det at blive morgen og Arne begyndte at savne Bjarne som var hans kone, men Birker var ligeglad og skældte Arne ud og råbte: "NU STOP MED AT SNAK OM BJARNE! HVIS DU ALLIGEVEL SAVNER HENDE SÅ MEGET HVORFOR TOG DU SÅ MED? VAR"! det blev Arne lidt ked af, men så hørte alle vikingerne Kaptajn Birker Råbe:

Anna: Krigen

"LAND I SIGTE"! "Og gå så i krig mine vikinger" "Kan i se ham. Manden ved landsbyen tag ham og så hans landsby. Men kaptajn han flygter jo" "men så fang ham dog" modtaget kaptajn. Og sørg for at vi for alle våben og andre værdifulde ting med tilbage til skibet jeg vil her kaptajn. Så går vi i krig nu kaptajnen gik lister stille gennem landsbyen

imens hans krier Tollar og Alfred dræbte omkring kaptajnen og imens tog Ybba og Saxker fadi fulde ting. Ybba begynte at tag ting lavt af guld hun tog et slags horn et slags guldhorn men der kom en fra landsbyen og tog den ud af hånden på Ybba det er et værdifuldt fund den tar du ik sagde Mikkell der var en fr landsbyen men nu blev Ybba sur der var kraftedme ingen der skulle tag en ting ybba havde fundet ingen gang den irriterende kaptajn Birker Ybba var en af de mest sure kriger i deres tim ja fuck hun kunde fandme blive sur nogle gange selv om det så var fordi at man spurgte om man måtte låne en ting også selv om man spurgte pænt ja hu var sku sur men så var det jo godt at hun var på deres side Saxker skulle også finde noget han fandt mange våben som han kunde gi til Alfred og Tollar så de kunne dræbe nogle fler når men krigen gik made hurtigt de vandt og de sejlede med stor smil tilbage de havde vundet og det var det vigtigste de havde også fået nye våben men de fleste sad inde i landsbyens folks maver eller hoveder.

Af: Neo, Liam, Solveig og Konrad fra 4.B

Inden afrejse: Hej jeg hedder Eivor jeg bor i en landsby i Norge landsbyen hedder Ragna. Vores høvding hed bjørn den frygtelige. Høvdingen var meget aggressiv i krig. Og meget modig, han var også meget klog hans taktik hjalp os altid med at vinde kampene sydpå. Der var en dag da vi skulle til canada vi skulle lave et aflangt og stort skib. Vi startede med at lave plankerne og det tog os et par dage. Men næste dag skulle vi bygge

selve skibet. Bagefter skulle vi bygge siderne det var hårdt men vi fik det gjort. Nu skulle vi bygge gulvet og det var lidt svært vores høvding råbte og skreg, han ville have skibet bygget hurtigt han ville hen til Canada med det samme. Jeg kunne godt forstå ham, deres ressourcerne er meget vigtige for landsbyen.

Nu skal vi bygge sejlet vi skal først have læder. Det får vi af køer vi dræber dem og tager deres læder og kød og begynde at lave sejlet. Vi brugte kødet til at føde vores ulve.

Vi havde endelig nok læder efter en uge. Vi var helt udmattet og søvnige vi havde næsten ikke sovet. Efter 5 hele dage var vi færdige. Den var helt færdig den var perfekt. Vi var klar til rejsen. Vi kom ind i skibet og var klar til at rejse.

Rejsen: Vi så kysten forsvinde ind i togen og vi vinket til vores familie. Vi så en stor sky forme sig i luften og vi hørte høje lyn og så flashede i skyerne. Vi kunne ikke nå at vende vikingeskibet om så vi slog sejlet ned. Et lyn slog det var Ca. 5 meter væk fra skibet. "Phew... det var tæt på" sagde Eivor. Efter noget tid slog et lyn lige ned i sejlet det exploderet, splinter og planker fløj ud i luften. Vi troede at thor var sur på os.

Vi kom ud af stormen bølgerne var store og vinden var kraftig. Men jeg kan se lidt lys. Det bliver bedre jeg kan se at vi kommer ud af uejret. Det torndere ikke mere men det regner stadig meget. Men jeg tror at thor har tilgivet os. Det bliver bedre og bedre indtil det ikke regner mere. Vi kan endelig se solen og vi er ved grønland det betyder at vi tæt på canada. Vi sejlede videre og videre. Ingen problemer endnu: sagde Eivor. Ja det var helt ok, det var nat vi stoppede og sov. Vi sov indtil morgen. Solen var ikke helt oppe endnu, vi så land og en landsby vi kunne genkende landet det var Canada.

Ankomst: Vi har sejlet i maget langt tid nu. Men vi fandt canada. Vi gøre os klar til krig. Der var en familie der opdagede os og sagde det vider til de andre. Høvdingen hørte at mennskerne havde set nogle fremmede vikinger. Vi opdagede at de havde set os nu får vi vist ballade. Vi prøvede at liste ind i landsbyen bag ved husene men de så os og vi blev fangede. Det begyndte at storme. Alle gik ind men der var nogle der gik ud for at give gaver fordi de troede at det var thor så kongen gik ud. Vi kunne slippe væk vi var helt alene nu, så nu kunne vi snie os væk. Vi kom med fuld kraft mod dem, vi dræbte dem en efter en indtil de havde ingen forsvarer tilbage. Bjørn dræbte de fleste af dem. De "heldige" blev slaver, vi tog alle deres

resursere og vi sejlede hjemad, Eivor glemte noget. At brænde landsbyen. Landsbyen var helt brændt og dem der gemte sig blev brændt levende. Happy End.

Af: Bertram, Noah, Frederik fra 4.B

Der var eninger og en høvding der hed Emil Bruun Hildur der skulle til England. De skulle bygge en båd men de havde ingen anelse om hvad de skulle bygge båden af. Men så dagen efter de havde diskuteret så var der en der råbte vi bygger den da bare ud af træ så råbte de alle sammen ja det er da en mega mega god ide og så fejrede de det med nogen mjød glas. Og efter de mjød glas gik de i seng. også da de vågnet gik de igang med at bygge. Det to en til flere måneder. Men da de endelige var færdige så sagde de farvel til børnene og konerne men de skulle også lige gøre skibet klar med noget mad og nogle andre ting også sejlede de ellers bare derudaf nu er de ude på havet de kan se på stjernerne hvor de skal hen. de skulle til england. der var ingen vind så de var nødt til at ro men nu begyndte det at storme så det blev hårdt. høvdingen råbte. nu kommer thor og der er 1 mand der falder over bord der er en mand der hopper efter ham men skibet sejler videre så nu har de mistet 2 mand. nu er uvejret snart ovre men nu møder de andre pirater de er farlige. de kan ikke komme uden om så de er nødt til at kæmpe til døden. så de skal op og slås. piraterne har mange våben de havde knive, kanoer, økser og revolver og kun vikingerne havde økser, skjolde, sverd. men kampen gik ikke så godt. piraterne mistede alle mand men vikingerne mistede kun 10 mand. og så

sejlede de videre. så en time senere så møder de nogle hajer og hajerne ødelægger deres skib og de hopper over bord og de alle overlever. så når de havde ligget i vandet i noget tid så kom der et andet vikingskib og samler dem op og så dræber de dem på den anden båd og så sejler de vider mod england. nu er de snart ved england men de sejler ikke så hurtigt fordi der ikke er noget vind så de skal ro. men de er der nok om 1 time. nu er de ankommet til england de har allerede slået alarm og de er klar til at slås vikingerne går til angreb englænderne har ikke en chance mod de farlige vikinger de kommer forbi hæren og de løb bare lige igennem de mistede kun en mand mænd den hær var kun under optræning så de var de dårligste der er en virkelig stor hær rundt om deres palace det var stærkt bevogtede men nu går de til angreb de fælder et træ og bruger det som en rambuk og så kommer de ind og der er en masse der går til angreb på dem vikingerne svinger deres økser så alle der kommer i nærheden dør de falder om som kyllinger nu er de inde i paladset og de flækker bare vagterne som om de var grise der ville dø nu kommer de ind til kongens stol men han sidder der ikke han var gået ind i hans sikkerhed rum som var bevogtede af 1000 ridder så det var 1000 mod nogle af fyrre men det var riddere under optræning så de løb bare direkte igennem men nu var der kun 20 vikinger mod 50 riddere og nu dræber de de sidste og så kommer de ind til kongen og dræber ham og nu stjæler de alle de rigdomme der er nu går de ud i båden og sejler hjem når de er hjemme er der mange der græder fordi de fleste er døde.

Af: Signe, Emmelia og Anna B fra 4.B

GORM

bum bum det var lyden af en hammer der slog på træ for vi var nemlig begyndt at bygge et skib først samlede vi de dygtigste og bedste håndværker og smeder til at bygge det. Men lidt tid efter var bunden færdig og de begynde at lave sejlet og siderne på skibet 2 uger senere var vi blevet færdige og jeg bed til odin og tor om at det bliver en god rejse...i vores lille landsby begynde møderne at lave mad og syg deres tøj, men jeg kunne godt mærke at de blev lidt triste for at vi skulle rejse. Men soden var det jo at være vikinger. Jeg og nogle af de andre vikinger havde fanget noget fisk og nogle af pigerne fra vores lille landsby havde lavet brød og havregrød, en af de små piger Signe havde lavet odin og tor ud af træ jeg blev glad og sagde at den skulle sidde oppe på toppen af sejlet hun smilte til mig og gik hjem til sin mor det var en meget trist historie da hendes far døde i en voldsom ulykke hvor han blev dræbt af et sværd i hjertet. Snorene som vi skulle bruge til sejlet få at holde det oppe var blevet lavet for kort alt for kort så vi måtte lave et nyt et men 1 uge senere var alle snore blevet lavet og vi kunne tage af sted vi satte sejlet og vinkede for vel jeg sagde til Svend at vi skulle sidde træ odin og thor op på toppen af skibet.

SVEND

jeg satte træ odin og thor op på toppen af sejlet og vi begyndte at sælge lidt ud. vi havde nu sejlet i et stykke tid, jeg var ved at få ondt i armene af at have roet i så lang tid så gorm njal begyndte at sætte sejlet op. Det var nu ved at blive aften vi havde lige spist fisk, bær, brød og kartofler, og vi drak mjød, Vi skulle nu til at sove så gorm to over for mig og så jeg kunne hjælpe njal med at tag høede op af kassen med våben, Så vi kunne sove på høet. Det havde været en lang dag og nu skulle vi til at sove der var også blevet helt vindstille. Vi havde nu sove i lidt tid men lige pludselig blev det stormvejr vores skib gyngede vores søde men også meget skøre gorm tænkte slet ikke over vi kunne dø han sad bare på kanten og sagde og odin og thor red mig red os jeg elsker jer og han råbte og skreg og viftede med hænderne han var så vild at det pludselig sagde bum mig og njal tænkte hvad der var sket og han lå i vandet og blev ved med at bede han sagde så jeg er vant til det, vi fik gorm op af vandet og han hang sit tøj til tørre. Vi havde lagt os til at sove igen med sefølig skulle der gå hul i vores sejl, vi blev nødt til at tage vores kapper af men så sagde gorm så nej jeg giver min kappe væk ikke jer gorm hang sin kappe op og vi

lagde os til at sove. Vi havde endelig kunne sove og det havde virket med gorms kappe, lige nu er njal ved roret. så ser jeg se et andet skib de vinker og de skal samme vej vi havde nu sejlet i nogle dage og sejlet virker.

NJAL

Vi kunne se land helt ude i horisonten, Det varen lille landsby. Vi begyndte at gøre klar til at gå over bore og komme ind på land. Jeg ville slibe min økse og mit sværd. Landsbyen kom tættere på og vi begynde at råbe. Så stødte vi på grund og hopped hen på land, Alle indbyggerne flygtede og de skreg og råbte. Lyden af sværd der ramte hinanden fyldte det hele. Jeg blev snittet på halsen, heldigvis var det ikke så dybt. Jeg løb så hurtigt jeg kunne ind i de fleste huse og tog alt hvad jeg kunne. Smykker, våben og alt med værdi. De der kom i vejen for mig blev skåret over på halsen. Jeg hørte Gorm råbte, så jeg styrtede ud så hurtigt jeg kunne med det tunge tøj jeg havde på. Jeg så Gorm sidde på kanten af vores skib og bede til Odin og Tor "Åhh Kære guder i er mit et og alt! Vil i ikke nok hjælpe Njal han er vores bedste kriger!! Åh Jamen" Jeg tog mig til halsen og kunne mærke at mit sår stadig bløder. Jeg løb hen til Gorm og sagde "Her tag alt jeg fik og skynd dig op på skibet med det! Jeg løber ind til Sven og får lappet mit sår" Gorm tog imod alt hvad jeg havde og løb hen til kisten på skibet. "ALLE JER ANDRE SKAL KLARE JER SELV TAG ALT HVAD DER ER JEG SKAL HAVE FIKSET MIT SÅR" Råbte jeg til alle de andre krigere da jeg havde fået fikset mit sår. da mig og svend løber op til skibet til gorm ligger der mange (såret, ødelagt, og døde krigere) gorm sidder og ber om at jeg skal være okay igen "ÅHHH GUD NJAL SKAL VÆRE OKAY IG-" også noget han ikke at sige mere fordi vi kom også sagde han bare hey jeg var igang med at bede og han begyndte igen "ÅHHH GUD ODIN THOR NJAL SKAL BLIVE O-" også sagde svend kommer du og hjælper gorm, gorm sagde seriøst og begyndte igen "ÅHHH GUD ODIN OG THOR NJAL SKAL BLIVE RASK IGEN" Gorm kom op på skibet og de kom afsted hjem igen.

Børn og vand

– et forskningsprojekt i vuggestuen

Et forsknings- og udviklingsprojekt for børn og voksne.

I januar 2020 blev tre institutioner slået sammen, til et hus. I den forbindelse skulle vi træffe en beslutning om hvordan vi fremadrettet og fælles ville tilgå vores pædagogiske arbejde. Den ene børnehave havde en lang tradition med at arbejde ud fra en Reggio Emilia inspireret tilgang, og det blev besluttet i fællesskab, at hele huset gerne ville implementere denne tilgang. Men hvordan skifter man tilgang og, for nogle barne- og læringssyn, efter at have arbejdet på anden måde i mange år? Det viser sig nemlig ikke at være uden udfordringer at implementere en helt ny måde at forholde sig til børn, og deres tilegnelse af viden og nye evner.

I vuggestuen blev vi især udfordrede på, at få øje på hvad børnene var optagede af at undersøge. Vi satte os derfor ned på et personalemøde og lavede en beskrivelse af den aktuelle børnegrupper, med fokus deres ressourcer og nysgerrigheder.

På Kaninstuen havde vi gjort os den observation, at alle børnene "havde våde ærmer". Børnene var alle flere gange om dagen ude ved vandhanen og mange

To børn har fået øje på en dryppende tagrende. Liv er gået ind under den.
Voksen: "Hvad kan du mærke?"
Liv: "mig våd hår."
Voksen: "Hvordan føles det?"
Liv klapper rytmen af dryppene på sit hoved.
Frede: "Ja"
De to børn bytter plads, så Frede kan mærke det dryppende vand.

Målene for projektet var formuleret således:

- Vi vil gerne opdage noget om børnenes indbyrdes relationer.
- Vi vil gerne støtte børnenes fællesskaber.
- Vi vil gerne blive klogere på de individuelle børns måder at tilegne sig ny viden og evner på.
- Vi øver os i at få øje på børnenes udtryk og optagetheder.
- Vi øver os i at forske med børnene og ikke give svar.

Her er en gruppe børn er ude i regnvej. Vandpytterne opleves med hele kroppen.
Liv: "mig våd."
Walter som sidder ved siden af kigger undersøgende på hende.

En gruppe børn i alderen 1 år – 1 år og 2 måneder har fået tilbudt et badekar med vand og nogle kopper. Pædagogen hælder vand oppefra. Barnet sætter sin hånd ind under og mærker vandet ramme sin hud.

for at de kunne nå til egne erkendelser omkring vandet og det at blive våd. Vi opdagede vigtigheden af at organisere os på en måde, så børnene ikke afbrydes og reguleres under deres eksperimenter. Det kan være tidkrævende at skulle tørre op og skifte tøj, men dette bør ikke begrænse børnenes mulighed for fordybelse.

Efter at have udforsket vandet med vores krop og sanser, begyndte vi at introducere forskellige måder at udforske vandets egenskaber på, ved hjælp af forskellige værktøjer og rekvisitter.

Under en aktivitet hvor børnene malede med vand på pap, gjorde børnene sig erfaringer med at udforske processen, når vand tørrer og forsvinder. Undervejs var vi voksne opmærksomme på ikke at forklare, hvor vandet blev af, men forholde os nysgerrige til børnenes hypoteser og oplevelser om vandets forsvinden fra overfladen.

af børnene faktisk kunne åbne for vandet, selvom de dårligt var begyndte at gå endnu. Vi blev enige om at se de "våde ærmer" som et udtryk for at børnene var optaget af vandet og vi drøftede hvordan vi skulle organisere et projekt med vand som tema. Vi besluttede at siden alle tolv i gruppen var optaget af vand, så skulle de alle være med. Efter at have reflekteret fælles på et stuemøde, nåede vi til et fælles udgangspunkt der lød; Ikke alle børn skal have de samme tilbud, men alle børn skal have tilbud der gør det muligt for dem, at fordybe sig i og udforske vand. Da vi har en børnegruppe hvis alder spænder fra 10 måneder til 2 år og 10 måneder, organiserede vi tilbud til børnene der tog udgangspunkt i deres nærmeste udviklingszoner og deres individuelle måder at tilegne sig ny viden på.

I regnvejret og med badekarret blev det muligt for børnene at opleve og udforske vandet med hele kroppen. Vi valgte at lade børnene eksperimentere,

Børnene er blevet tilbudt vand i glas og pensler, mens et stort ark afdækningspap er lagt ud på bordet.
Augusta: "Se jeg har malet en stige. Men den bliver hele tiden væk."

Walter er i færd med at mærke på en isterning med sin mund.
Voksen: "Hvad kan du mærke?"
Walter: "Koldt!"

Vi præsenterede også børnene for is. Her var børnene meget optaget af at mærke kulden og observere hvordan isen stille og roligt blev til vand.

Dette vandprojekt forløb over en periode på 6 måneder. Vi introducerede også børnene til at male med vandfarver og vi lavede malerier med vandpistoler. Vi erfarede nemlig at et sådan forskningsprojekt sammen med børnene kan være aktuelt og interessant over lang tid. Mulighederne for udforskende læreprocesser er mange. Og så længe vi har øje for børnenes interesser og selv er engagerede og udforskende forbliver et projekt aktuelt og spændende. Vi kan hele tiden opdage noget nyt sammen.

Ved evalueringen af vandprojektet fandt vi, at vi havde opdaget en masse nyt omkring børnegruppen. Vi vidste nu, hvem der stille observerede, hvem der kastede sig ud i aktiviteter, hvem der helst ville have ven ved siden af, når noget nyt blev

præsenteret mm. Vi opdagede også at børnegruppen har mange måder, hvorpå de fortæller os, hvad de er optaget af at undersøge lige nu. Det er op til os at være følsomme og opmærksomme på deres udtryk og gribe dem, for at kunne tilbyde dem mulighed for udforskning og fordybelse, der hvor deres optagethed er netop nu. Det blev tydeligt for os, at en udforskende og nysgerrig praksis hurtigt skaber tillidsfulde relationer mellem børn og børn og voksne.

Det kan godt være skræmmende og udfordrende og kaste sig ud i en ny måde at tilgå sin pædagogiske praksis, men det er samtidigt spændende og lærerigt. Al begyndelse og implementering er svær, men ved at forholde sig nysgerrigt og udforskende er det ikke længere farligt. Fejl og forbiskud er en del af at lære og dette åbner blot nye døre og vinduer ind til nye måder at forstå og tolke børnenes udtryk og oplevelser på.

Her på Kaninstuen er plejer død, og vi øver os hele tiden i den Reggio Emilia inspirerede tilgang. Vi er opmærksomme på, at der ikke er en endegyldig destination, for her i Børnehuset Peder Lykkes Vej er vi altid på rejse sammen.

To 1 årige deler her oplevelsen med isterningerne. Der er endnu ikke ord, men masser af gestik og opmærksomhed på hinanden.

LITTERATURLISTE

ReFleksioner fra et udviklingsprojekt i vuggestuer

Redaktion Hanne Ohlsen og Karin Eskesen ..... Kr. 220,00

Samtaler med Loris Malaguzzi

ved Jørn Moestrup og Karin Eskesen ..... Kr. 110,00

Parken er...

oversat af Karin Eskesen ..... Kr. 110,00

Children, spaces and relations ..... Kr. 280,00

Reggio Emilia og de hundrede sprog

af Karin Wallin, oversat af Karin Eskesen ..... Kr. 240,00

"D" ligner Robin Hoods flitsbue

af Anna Barsotti, oversat af Karin Eskesen ..... Kr. 168,00

Børn i Europa

– særnummer om Reggio Emilia. .... Kr. 75,00

Reggio Tutta: En guide til byen fra børnene

– engelsk ..... Kr. 240,00

ReMida fortællinger fra et udviklingsprojekt ..... Kr. 150,00

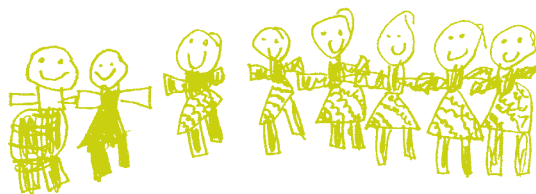
The Etics in Loris Malaguzzis Philosophy af Alfredo Hoyuelos:

– engelsk ..... Kr. 220,00

Forming i barnehagen i lys av Reggio Emilias atelierkultur

af Kari Carlsen ..... Kr. 300,00

Bøgerne kan bestilles hos DDREN's sekretariat . Prisen er ekskl. forsendelse

DET DANSKE REGGIO EMILIA NETVÆRK

Bestyrelsen for Det Danske Reggio Emilia Netværk består af:

Formand:

Karin Eskesen · Fælledvej 16 · 5000 Odense C
E-mail: kese@post3.tele.dk · tlf. 66 13 57 95

Kasserer

Jørn Moestrup · Bredstedgade 15 · 5000 Odense C
E-mail: purts@mail.dk · tlf. 66 11 06 66

Medlemmer:

Jørn Moestrup · Bredstedgade 15 · 5000 Odense C
E-mail: purts@mail.dk

Linda Ellesøe Hessellund · Nattergalvej 3 · 8900 Randers C
E-mail: lhess@mariagerfjord.dk · tlf. 29653266

Hanne Ohlsen · Vildrosevej 2 · 5700 Svendborg
E-mail: heoh44@gmail.com · tlf. 29215594

Susanne Thaysen · Kastrupvej 116B, 2. tv · 2300 København
E-mail: sst@vip.cybercity.dk · tlf. 31 15 73 73

Niels Nielsen · Skovvang 12 · 7100 Vejle
E-mail: dyrbergnielsen@hotmail.com · tlf. 75 83 12 10

Rita Willum, Fuglebakken 62 · 8900 Randers
E-mail: rwillum@yahoo.dk · tlf. 20 68 77 50

Det Danske Reggio Emilia Netværks sekretariat
Fælledvej 16,
5000 Odense C
+45 66 13 57 95

Giro konto: 579 – 0077
E-mail: kese@post3.tele.dk
Hjemmeside: www.reggioemilia.dk
Redaktion: Karin Eskesen

ISSN 1903-4032